

**tíðinda
sosialurin
blaðið**

7,-

Nr. 109 * leygardagur/sunnudagur
12./13. juni 1993

**Reiðarar:
Íløgu-
stuðul
forút og
skipini
kunnu
bjargast**

Síða 15

**Ákærda á Almu:
Mental-
kannast**

Síða 14

**Ríkisákærin:
Orsök til at
skuldseta
Dan Kein**

Síða 3

**Árni Olafson avgjærdur:
Bretar mugu
góðkenna
verandi
mark**

**Síðurnar
7, 8 og 9**

- Tað finst einki dømi um í okkara parti av heiminum, har fiskimark og botnmark ikki fylgjast. Tann, sum vil áseta eitt botnmark, sum ikki fylgir fiskimarkinum, fær eina sera tunga próvforslu, sigur føroyski leiðarin í føroyskt/donsku nevndini, sum skal samráðast við bretar

Postverkstjórin vil rudda:

**45 ársverk
til avlops**

Síða 5

Dánjal Nólsoe fyrrv. dómari og serkønur í havrætti:

Jan Mayen-dómur kann fáa alstóran týdning fyrri okkum

Manadagin klokkan 14 okkara tveir fara domararnir í altjóða dómstólum í Haag at døma í sakini millum Danmark og Noreg um markið millum Grønland og Jan Mayen

Eisini fýrovingar og bretar fylgja væl við hesum sakarmálinum. Ein teirra er Dánjal Nólsoe, fyrrv. dómari og serkønur í havrættarmálum. Hann heldur, at grundgevingarnar, sum verða lagdar fyrri dómnum í Haag kunnu fáa týdning fyrri ósemju okkara við bretar um markið. Sjálvur heldur hann, at vit fýrovingar hava noygd kort á hondini, tá tað snýr seg um at fáa rættin til havbotnin, sum liggur innan fyrri okkara eigna fiskimark.

Ein av teimum, sum er sera spentur um úrslitið av sakini millum Danmark og Noreg um markið millum Grønland og Jan Mayen er Dánjal Nólsoe, lögfrøðingur og serkønur í just havrættarmálum. Hann hevur vegna Føroyar verið við í teimum flestu ráðstevnum og fundum, sum hava snúð seg um rættin til hav- og undirgrund og hevur verið ráðgevi hjá teirri nevndini, sum nú í nøkur ár hevur samrást við bretar um markið.

Dánjal Nólsoe hevur eisini fylgt sera væl við sakarmálinum í Haag um markið millum Jan Mayen og Grønland. Hann var m.a. hjastæddur í Haag í januar, tá báðir partar í málinum lögdu síni sjónarmið fram.

Uppgávan hjá honum umframt at kunna seg við málið - varð eisini at leiðbeina danir, soleiðis at teir í minst møguligan mun grundaðu síni sjónarmið á viðurskifti, sum kunnu skaða tráttum um markið millum Føroyar og Bretland.

Kann fáa týdning fyrri okkum

Vit spurdu Dánjal, hvat hann væntar sær av einum dómi í Jan Mayen-sakini? Hann vil sum vera man ikki siga nógv, tí enn veit eingin, hvat verður innihaldið í dómnum.

Men tað er neyvan nakadulsmál, at danska uttanríkisráðið metir Danmark at hava goðan møguleika at vinna sakarmálið.

Tað er rættliga týdingarmikið fyrri okkara samráðingar við bretar, at

grundgevingin fyrri dómnum ikki fær negativar avleiðingar fyrri okkum.

Dánjal Nólsoe sigur, at tað nýtist ikki at skaða okkara samráðingar, um dómurin gongur moti norska sjónarmiðum um miðlinju.

Grundgevingarnar noygd at siga

Tað er ein spurningur um, hvørjar grundgevingar dómarnir brúka. Vit halda okkum til Geneve-konventionina frá 1958, sum bæði danir og bretar hava undirskrivað og ratiferað uttan nakad fyrivarni. Og hon snýr seg um miðlinju, um talan ikki er um "special circumstances" tvs. serstakar umstøður.

Tað er so ein spurningur hvussu vendingin "serstakar umstøður" skal tulkast.

Sakin millum Danmark og Noreg verður tann fyrsta, har báðir partarnir eru limir av Geneve-konventionini, og tí er tað sera spennandi.

Dánjal Nólsoe er samdur við teimum, sum siga, at tað ber ikki til at samibera Jan Mayen og Føroyar, tá tað ræður um at seta markið við eitt stórrí land, tí Jan Mayen er ein óbygð oygg.

Serstakar umstøður

Dánjal vónar, at um Danmark fær viðhald, at tað so verður vendingin "serstakar umstøður" sum verður brukt um Jan Mayen og sum verður lögð til grund fyrri dómnum.

Upp á fyrispurning um bretar eisini eru spentur um henda dómin sigur Dánjal Nólsoe, at tað eru

teir so avgjørt. Öll hesarim samráðingar hava verið millum fýrovingar, danir og bretar, hava teir spurt eftir Jan Mayen-sakin.

Verður tað so at norðmenn fáa viðhald og fáa eina miðlinju millum Jan Mayen og Grønland, so fáa vit eisini eina miðlinju, tí vit eru eitt bygtóki.

Men fáa danir viðhald, so er møguleiki fyrri, at okkara sak endur í Haag, men hetta er heldur ikki vist.

Tað snýr seg bæði um ókið innan fyrri og uttan fyrri 200 fjórðingar. Og tað er ókið innan fyrri, sum hevur størst týdning fyrri fýrovingar. Men kunnu vit vísa á, at vit standa væl uttan fyrri 200 fjórðingar, so kann tað kanska hjálpa okkum innantýri.

Fiskimarkið

Ósemja er um, hvørji grundlinjupunkt skulu brúkast fyrri einum marki. Tað eru nakrar oyggjar vestan fyrri Skotland, sum bretar vilja brúka sum grundlinjupunkt, men tann einasta oygg fýrovingar higar til hava viljað góðkent er St. Kilda, tí har hava fólk búð. Men bretar vilja brúka hinar óbygdu oyggjarnar sum basispunkt. Spurningurin er ú, um bretar eru samdir í, at teir hava góðkent miðlinjuna sum fiskimark.

Í hesum málinum hava bretar verið varnir og ikki viljað spælt út enn. Tað teir hava spælt út er í sambandi við undirgrundina.

Fýrovingar harafturimóti hava sagt, at bretar í princiippinum hava góð-

Dánjal Nólsoe hevur lattikið í flestu av samráðingunum fýrovingar hava havt við útlendingar um rættin til undirgrund, markið við Bretland o.s. Her fer hann á fund við bretar saman við teimum av okkara júrfrøðingum.

kent miðlinjuna sum fiskimark.

Men siga vit na, at bretar í princiippinum hava góðtekið miðlinjuna sum fiskimark og teir so fáa viðhald í undirgrund arspurninginum og fái ein part av okkara landgrunn. Kann tað so ikki gerast ein stórr trupuleiki, ta teir skulu til at bora eftir olju í einum navoki sum er okkara?

Teir vilja ta siga, at tað kann væl vera munur á botnmarki og fiskimarki.

Sosialurin skilir, at just hetta er ein av teimum mest týðandi grundgevingum hjá fýrovingum í samráðingum við bretar.

Framtíð okkara

Tag fremtiden i din egen hånd

Den nye Laborant-uddannelse giver adgang til fremtidens job indenfor:

- Udvikling
- Produktudvikling
- Markedsføring
- Design og grafisk design
- Medieproduktion
- Etableringsrådgivning

Teknisk Skole Slagelse
Laborantafdelingen
Bredgade 23 B 1
4200 Slagelse
Tlf. 53 52 58 60

sialvarn havrættarkonventionini, sum fyrri fyrsta ferð varð brukt í 1958.

Dánjal Nólsoe heldur, at just henda greinin kann fáa stóran týdning fyrri okkum í viðfari samráðingunum og eini mögulegari sak við bretar.

Just tí vil týdingurin botnurn hevur fyrri fiskivinnuna vera ein av grundgevingunum hjá fýrovingum fyrri, at fiskimark og havbotnarmark ma vera tað sama.

Hvat viðvíkar Íslandi, so hava teir longu hesi viðurskifti í lagi, tí har eru fiskimark og botnmark tað sama og fyrri Grønland er bara spurningurin eftir við.

Í samhald á síðu 21

Arni Olafson, leiðari í føroysk-donsku samráðingarnevndini:

-Fiskimark og botnmark eiga at fylgjast

-Tað finst einki dømi í okkara parti av heimintum, har fiskimarkið og botnmarkið ikki fylgjast. Tann, sum tí vil áseta eitt botnmark, sum ikki fylgir fiskimarkinum, fær eina sera tunga próvførslu sigur Arni Olafson, leiðari í føroysk-donsku nevndini, sum samráðist við bretar um markið.

Og tá føroyingar meina, at bretar hava góðtikið miðlinjuna sum fiskimark, so er tað náttúrligt at koma til ta niðurstøðu, at miðlinjan eisini er botnmark.

Tíðindablaðið Sosialurin hevur tosað við nýggja leiðaran í nevndini, ið í oktober fer til London á fund við bretar um markið millum Føroyar og Bretland.

Fyrr í ár var fundur millum landsstýrið og uttanríkisráðið um at broyta samráðingarnevndina soleiðis, at landsstýrið tók við leiðsluni. Tað varð avgjørt at heita á Arna Olafson, serkonur í føroyskum málum í danska uttanríkisráðnum um at taka sær av leiðsluuppávum.

Hetta er bert fyrribilsarbeiði, tá samráðingarnar við bretar eru loknar, fer hann aftur í sítt gamla starv í uttanríkisráðnum. Men hann kemur so kortini at hava skrivstovu har. Meðan Arni Olafson hurtarav tekur sær av at leiða føroysku samráðingarnar við bretar skal Mogens Petersen, sum áður hevur áttikið sær arbeiðsuppgávurnar hjá Arna, at rokja hansara starv í uttanríkisráðnum.

Dansk uttanríkismál

Hóast samráðingameyndin nú hevur fingið føroyskan formann, so er framvegis talan um eitt

danskt uttanríkismál. Talan er tí framvegis um eina samráðingarnevnd, sum skal samráðast vegna Ríkis, og har uttanríkisráðið fer at hava síni tólk við í nevndini.

Tað var táverandi danski formaðurin í samráðingameyndini, Thyge Lehman, sum kom við hugskotinum, at føroyingar tóku á seg leiðsluna, soleiðis at vit finga ein meira framstandandi leiklut í samráðingunum.

Torfør uppgáva

-Nú hevur Thyge Lehman sera drúgvur royndir í samráðingum um marknaðarspurningar. Verður heita ikki at torfør uppgáva at taka á seg eftir hann?

Arni Olafson: -Tað er einki at ivast í, at hetta verður ein torfør uppgáva.

-Fer tú at klára hana?

-Tað má ein vóna. Eg skal so gera mitt ítarsta. Uppá fyrispurning um

samráðingarnar við bretar ikki draga ov nógv út sigur Arni Olafson, at tað sjálvandi er ynskiligt, at vit finna eina loysn, so skjótt tað ber til. Men ein ein eigur tó ikki at skunda sær so nógv, at tað kann oyðileggja eitt møguligt úrslit. Og tað skulu jú tveir partar til at skunda sær leggur hann afturat.

Danir og tvístøða

Mánadagin fellur so dómur í Jan Mayen-sakini. Vit spurdu Arna Olafson, um tað ikki er eitt sindur torført hjá donum at ganga inn fyri miðlinjuni í okkara máli og imóti miðlinjuni í Jan Mayen-sakini!

Hann visir á, at tað er einki sjáltsamt í tí, at eitt land í einum máli hevur eina støðu og í einum øðrum sigur beini tað øvugta. Hetta finnst tað fleiri dømi um.

-Tað týðningarmesta fyri okkum føroyingar er,

Arni Olafson hevur fingið eina sera stóra og torføra uppgávu, nú hann er vorðin leiðari í nevndini, ið samráðist við bretar um markið

havrættarmálum var hjá-stæddur í Haag, tá sakin varð fyrri í januar

Grundgevingarnar áhugaverdar

-Hvønn týðning heldur tú Jan Mayen-dómurin fær fyrri gongdina í okkara samráðingum?

-Eg rokni við, at báðir partar fara at lesa Jan Mayen-dómmin við sera stórum áhuga. Ikki just tí at úrslitið verður so áhugavert, men meira hvørjar grundgevingarnar verða og hvat dómstólurin meir um ymsar síður av algjóða rættinum. Tað er tó greitt, at tað eru ikki tvey mál, sum líkjast.

-Tað eru tvey, sum beru ótta fyrri, hvat danski leikluturin í hesum máli kann koma at týða fyrri Føroyar og sum halda, at danir við at spæla út tvey heilt ymsk kort í háðum málum, kann koma at skaða okkara áhugamál!

-Eg haldi ikki ótti er tað rætta orðið. Men tað er greitt, at dómurin kann koma at gagna okkum, og hann kann eisini skaða okkara áhugamál

Loysa upp fyrri ívamállum

Arni Olafson sigur víðari at tað bæði føroyingar og bretar kunnu vóna, er, at dómstólurin í Haag við Jan Mayen-sakini kann loysa upp fyrri og greiða nokkum ívamállum.

-Um dómurin í sínum grundgevingum leggur hövudsdentin á nokkur nokkur víðurskipti, sum eru serstøk fyrri just Jan Mayen og Grønland, og sum ongan týðning hava fyrri Føroyar-Bretland, so verða vit ikki klókari av dómnum. Men verður harafturimóti dentur

lagdur á nokur meira generell víðurskipti, sum eru felags fyrri bæði Grønland-Jan Mayen og Føroyar-Skotland, so kunnu bæði bretar og vit verða eitt sindur klókari um, hvar algjóða rættur stendur í løtuni í tí málnum.

-Tí er greitt, at bæði bretar og vit mugu meta tað óheppið, at óvissan um galdandi rætt er so mikið stór sum hon er. Vit høvdu verið nógv betri týrir fyrri at rokkið eini avtalu, um tað var stórri grundarlag fyrri semja um, hvat galdandi algjóða rættur í veruleikanum sigur um málið. Tá vistu ein, hvørjar karmar ein arbeiði innanfyri.

Eln týðandi dómur

-Hvat er tað, sum ger, at vit eru serliga spentur um henda dómur?

-Tað vil altíð vera tann nýggjasti dómurin, sum ein er mest spentur um. Og nú er tað allur dómstólurin í síni heild, teir fremstu serførdingarnir í algjóða rætti, sum sigur ein dómi, meðan tað í øðrum málum hava verið gerðardómar.

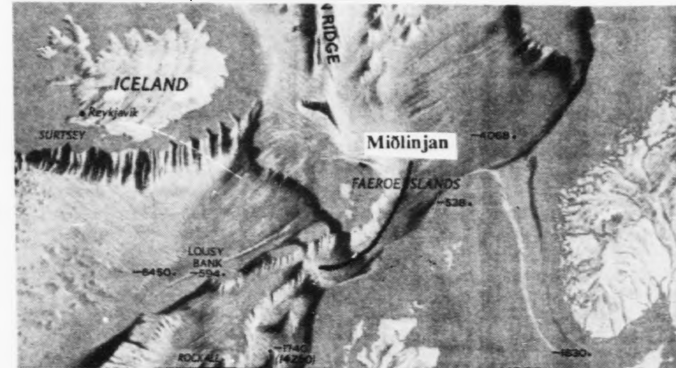
Biða eftir dømsúrskurðinum

-Nú vóru tað føroyingar, sum góvu avboð til seinastu samráðingarnar við bretar. Er Jan Mayen-sakin ein av orsökunum til, at tú vilja biða at tosa aftur við bretar?

-Sjálvandi kann ein siga, at vit vilja brúka høvi til at endurskoða støðuna sum heild. Og har er tað náttúrligt ikki at gera hesa endurskoðan lidnan, fyrr enn vit hava sæð Jan Mayen-dómmin.

Vit spurdu Arni Olafson, um hann heldur tað vera rætt av føroyingum at satsa upp á at fara til Haag við sakini, um bretar ikki vilja sleppa ella slaka í sínum kravum.

Hóast tað ikki er full semja um, antin bretar hava góðtikið miðlinjuna sum fiskimark, so stendur greitt, at tað verður sera torført hjá teimum at koma afturumastur, nú miðlinjan hevur verið praktiserað sum fiskimark og tí eisini heilt náttúrliga eigur at vera botnmark - hvat er praksis alla aðrastuðni

Báðir partar hava sagt, at teir hava ein vilja til at finna eina avtalu, uttan at tað skal vera neyðugt at fara til triðja parti. Og uttan mun til hvussu tryggan ein kennir seg, so er tað ein vandi við at fara til ein triðja parti at fáa eina avgerð. So eg meti, at báðir partar ynskja at sleppa undan tí óvissum

Neyvan til Haag

Um tað nú er at grundgevingarnar í Jan Mayen dominum verða til tryggingar fyri bretar er tað so ikki ein vandi fyri at teir lata málið til Haag domstólin.

Nei, tað heldi eg ikki. Teir duga væl eisini at siggja at tað eru viðurskipti í terra sak, sum eru heilt óðrvísi enn í Jan Mayen-málinum. Tað skal vera ein login Jan Mayen dómur, sum í sínum premissum - grundgevingum - skal verða soleiðis háttáður, at tað gevur bretum øktan áhuga at fara til dómstólin.

Ikki krøv men tankar

Nú hevar tú verið við í samráðingunum frá byer-an. Nær eru bretar komnar fram við krøvunum um at fáa ein stóran parti av okkara landgrunni?

Tað eru nakrir tankar, sum eru komnar fram frá bretskaari síðu undir tí seinasta samráðingurum-farinum, sum byrjaði í 1990.

Tað er nettup um tað mundið, tá bretar finna olju í undirgrundini nærhendis miðlinjuni. Kann ein siga, at terra vitan um møguleikarnar at finna olju í okkara øki er orsökkin til, at teir bráðlaga seta so viðgongd krøv?

Tað kann hugsast. Tað vóru bretar, sum bóðu um at fáa samráðingarnar uppalturiknar í 1990. Tað, sum vit annars vóru ósamdir um í 2. samráðingurumfari í 84-85, snúði seg meira um Rock All-platonið, og tá varð liud tosað um miðlinju millum Føroyar og Bretland.

Tað, sum bretar so biðja um í 1990, er at fastleggja framtíðar landgrunnsmarkið, einaferð med alla. Og har eru teir so komnar við nøkrum tankum um at skjóta miðlinjuna henda vegin.

Einki alment krav

Men hava bretar alment gjørt krav upp á hetta øki inni á okkara landgrunni?

Nei, tú finnur einki slíkt krav í nøkrum bretskaum kunngerðarblað. Hetta eru bara tankar, sum eru settir fram undir samrøðum millum danskar-

Tá landsstjórn hevði fund við danska uttanríkisráðharran fyri tar um føroysk danska nevndina sum samráðstjórn bretar Nr 2 fyri Thyge Lehman. Sum hevar v erud formadur i nevndini men vaskit at handa føroyingum sessin.

føroyskar og bretskaer ein bæusmenn

Arni Olafson sigur viðari, at eftir okkara meting er tað eingin ivi um at Bretland og Danmark í desember 1976 hava avtalað at fiskivinnuarkið er ein miðlinja, men so hava báðir partar gjørt kunngerðir, sum - um ein samanber ter - visa, at ter báðar miðlinjurnar verða upplataðar ymskt, tí ein er ósamdur um grundlinjupunktini. Tí eru trygrá fiskivinnuøki

Bretar meta øki áhugaveri

Tá bretar nú hava sett fram krøv um at fáa ein parti av okkara landgrunni, er orsökkin so lann at teir sita inni við nógvari vitan um hvat møguliga finst í undirgrundini?

Eg veit ikki, hvussu nógv teir vita, men hetta kundi bent á, at teir meta umrødda øki fyri áhugaveri í so mála.

Nær hevar tú sett tar sum mál at fáa loyst trætuna við Bretland?

Eg havi ikki sett nakran dag á Loysnin er meira týðandi enn

dagurin. Høvdu vit kunnað fingið eina loysn innan fyri eitt ár hevði tað verið ólert.

Upp á fyrispurning um hann ter at hava tundur við bretar oltari sigur Arni Olafson, at tað vildi verið tað rætta, men tað trevur so, at ein merkir, at ein fær respons fra mótpartinum. At hann er til at tosa við.

Markið setir tú bara einaferð

Nú hevar tú stíð í nógvum samráðingum millum Føroyar og onnur lond. Hvussu stóran tvíðning leggur tú í hesar samráðingurnar?

Tær eru sera týðningar miklar. Tí mark millum lond seur tú bert einaferð. Onnur viðurskipti kanst tú samráðingar um altur.

Arni Olafson viðgongur upp á fyrispurning frá Sosialinum - at tað kann gerast ein stóru trupulleiki hjá bretum, um teir skulu hava botnmark, sum liggur langt innan fyri okkara fiskimark.

Ein kann eisini spyrja, um altjóða samfelagið kann bjóða eini týð sum tí føroysku, id er so nógv bundin at fiskivinnu, eina slíka loysn.

Markini mugu fylgjast

Arni Olafson sigur viðari, at tendensurin er heilt greiður, at tað verður roynt at fáa markini at fylgjast. Taka vit t.d. Norðsjógvin. Tá fiski-

markini komu í 77 høvdu londini longu fastlagt landgrunnsmarkið, og tað varð uttan nakað hóvastak viðtikið, at fiskimarkið skuldi fylgja landgrunnsmarkinum. Tí alt annað hevði verið sera ópraktiskt. Tann, sum tí vil á seta landgrunnsmark, sum vikir av frá fiskimarkinum, ter eina sera tunga provtørlu.

Goðtikið miðlinju sum fiskimark

Men er tað ikki so at vit meina, at bretar hava goðtikið miðlinjuna sum fiskimark?

Tað vil eg halda. Vit spurdu eisini Arni Olafson, um tað ikki verður ein sera trupul fyri ikki at siga ómøgulig stóða hjá bretum, um teir fáa rættin til undirgrundina innan fyri okkara fiski-

mark - tí tá skulu teir ja hava loysni frá okkum at hava møguligar bottpallar í okkara havøki?

Til tað sigur hann, at hetta givið verður ein sera torfør stóða, og tað er eisini nettup tí, at vit leggja dent á hetta í samráðingunum.

Eru dømi um at undirgrundarmark og fiskimark ikki eru tev sama?

Eg vil ikki utloka, at tey finnast, men um so er, so eru tey sera fá.

Tað er í hvussu so er einki í okkara parti av heiminum.

Er ikki just hetta við at krøvini hjá bretum til undirgrundina ikki fara at fylgja fiskimarkinum eitt av ríkkara bestu tramturum?

Tað vildi eg mett. Tað er í hvussu er eitt av teim um góða.

Jarn- og metalforskúli

Nýtt forskúlaskeið fyn lærlingar í jarn- og metaløkinum (maskin-, stálskipa-, rør- og blikksmið og bilmekanikarar o.a.) byrjar

Mánadagin, 18. oktober 1993

Tekniski Skúlin í Torshavn
Marknagilsvegur 75 · Tlf 11957
P O Box 239 · 110 Torshavn

Arni Olafson leggur nú alla orku í at føroyingar fáa eina góða loysn í spurninginum um markið millum Føroyar og Bretland